Drūkšiai and was protected on the S by swampy lowland. The destruction of the hill fort site is nearing completion: a large part of the flat summit has been washed away by the lake and in the remaining part, a bulldozer is scraping away the surface in order to create an approach road. Hand built stroked pottery (Fig. 2) and isolated fragments of cremated bones were discovered at the hill fort site. The finds have been preliminarily dated to the Late Bronze Age – Early Iron Age.

3 ancient settlements were identified on Grikiniškė peninsula, which has impressive natural beauty. Ancient Grikiniškė settlements 1 and 2 were identified on a sandy ridge on the shore of the S part of the peninsula. A dense cultural layer up to 0.5 m thick with an abundance of flint, pottery, and bone finds (Fig. 1), which have been preliminarily dated to two different periods: the Mesolithic – Neolithic period (8th–3rd millennium BC) and the late Bronze Age – early Iron Age (7th–1st century BC) were discovered here during the evaluation. The finds from the latter period should be ascribed to the Stroked Pottery culture. Ancient Grikiniškė settlement 3 was located on the peninsula's N head. It was created in a flat area on a high sandy terrace that slopes down towards the lake. A dense cultural layer up to 0.5 m thick with abundant flint and bone finds, which have been preliminarily dated to the Mesolithic – early Neolithic period (8th–4th millennium BC), were discovered during the evaluation.

Stabatiškė manor site (homestead site) is located more remotely from Lake Drūkšiai in the central part of the territory of the Ignalina NPP. A dense cultural layer up to 0.3–0.5 m thick with construction waste, ceramic, glass, isolated metal, and bone finds, which have been preliminarily dated to the 16th – mid-20th century, were discovered during the evaluation in the territory of the manor site. The remains of 2 buildings were identified.

This field evaluation shows that even in such an intensely urbanised area, the surface of which has been completely destroyed by various construction and other earthwork, it is possible to with the help of proper research methods to discover many new archaeological sites.

PILKAPYNŲ PALEI REKONSTRUOJAMĄ KELIĄ ŠVENČIONĖLIAI–SARIAI ŽVALGYMAI

Eglė MARCINKEVIČIŪTĖ, Egidijus ŠATAVIČIUS

2005–2006 m. tvarkytas žvyrkelis Švenčionėliai–Sariai: lyginta kelio danga ir jos plotis, išvalyti bei pagilinti užslinkę pakelės grioviai. Šis kelias nutiestas pačioje XX a. 8 dešimtmečio pradžioje. Tačiau tada jokie archeologiniai tyrimai ar žvalgymai neatlikti, nors apie dalį čia esančių pilkapynų ir gresiantį jų sunaikinimą žinota, juolab, kad vieną iš jų (Sudotos pilkapyną I) lenkų archeologai tyrinėjo tarpukaryje (vadovė Z. Podkowińska, 1934). Taigi minėtasis kelias kirto 7 pilkapynų teritorijas, sunaikindamas trasos vietoje atsidūrusius sampilus.

2006 m. gegužę rekonstruojant žvyrkelį Švenčionėliai–Sariai (Švenčionių r.), VĮ „Vilniaus regiono keliai" užsakymu atkarpose ties nekilnojamosiomis kultūros paveldo vertybėmis vykdyti archeologiniai žvalgymai. Re-

konstruojama kelio Švenčionėliai–Sariai atkarpa kerta Paduobės (Šaltaliūnės) II (A 1095P), Sudotos I (A 1118P), Liūlinės I (A 1083P), Liūlinės II (A 1084P) ir Liūlinės III (A 1085P) pilkapynus. Minėtasis žvyrkelis kerta ir Sudotos pilkapyną IV (IP 3004/A), kurio keli pilkapiai buvo sužaloti dar 2005 m. vasaros darbų metu, bei Sudotos pilkapyną III (A 1120), apnaikintą statant valymo įrenginius bei įrengiant įvažiavimą, tačiau šįkart jokie kelio darbai čia nevyko. Pastarasis pilkapynas tyrinėtas 1988–1989 m. (vadovas A. Merkevičius) (žr. *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 52–56), tačiau iki šiol neaišku, ar tada tikrai buvo ištirti visi pilkapiai. O Sudotos pilkapynas IV, į apskaitą įtrauktas dar 1995 m., pasirodo, projektą derinusiems paveldosaugos atstovams nebuvo net žinomas.

Paduobės (Šaltaliūnės) pilkapyno II teritoriją rekonstruojamas žvyrkelis kerta įstrižai jos Š dalyje. Abiejose pakelės pusėse (ypač V) gausu pilkapių sampilų ar jų liekanų. Beje, dalis pilkapių kelio R pusėje sunaikinta tiesiant Švenčionėlių miestelio nuotekų vamzdyną dar XX a. 9 dešimtmetyje, todėl šiuo metu sunku tiksliai pasakyti, kiek šioje pilkapyno vietoje būta sampilų. Tvarkant pakelės griovį, kelio R pusėje, ties miško keliuko sankirta fiksuotos stambaus pilkapio griovio liekanos, kurios tęsėsi po kelio sankasa. Todėl nuspręsta sankryžos vietoje požeminio drenažo vamzdžio netiesti, o pats pakelės griovys šioje vietoje formuotas itin negilus, neviršijant ankstesnio suardymo lygio. Kelio V pusėje gausu smulkių pusapvalių kalvelių, kurias galima interpretuoti kaip sunaikintų pilkapių sampilų liekanas.

Sudotos pilkapynas I yra bene labiausiai nukentėjęs tiesiant minėtąjį kelią, kuris pilkapyną kirto išilgai. Rekonstrukcijos darbų metu nustatyta, kad kelio trasos vietoje pilkapių sampilai ir juos juosę grioviai nebuvo visiškai sunaikinti. Tvarkomo abipusio pakelės griovio šlaituose fiksuota daug tamsesnių dėmių, žyminčių buvusių pilkapių griovių vietas, stambūs rieduliai iš sunaikintų pilkapių akmenų vainikų, o atskirose kelio atkarpose nustatyta, kad kelio sankasa supilta prieš tai nenustumdžius net paviršinio dirvožeminio horizonto. Visa tai reiškia, kad po keliu turėtų būti išlikę sampilų ir juos juosusių griovių liekanos. Taigi čia gali būti išlikę įgilinti į gruntą ar ant sampilo pagrindo buvę palaidojimai. Be to, nustatyta, kad kelio R pusėje (ties pilkapyno teritorijos viduriu) esanti stambi smėlinga kalva yra kadaise buvusio stambaus pilkapio (apie 20 m skersmens) sampilo liekanos, dalinai perstumtos į kelio pašalį.

Nustatyta, kad po kelio sankasa ir šalia jos gali būti išlikę apie 10–15 vizualiai neišsiskiriančių pilkapių liekanos. Dar maždaug tiek pat sampilų dalinai apnaikinta tiesiant kelią. Dėl rūpestingo ir geranoriško rekonstrukcijos darbams vadovavusio kelių meistro J. Urbono požiūrio į archeologijos paveldą pavyko išvengti tolesnio šių pilkapių žalojimo. Kelio sankasos abipusiai grioviai formuoti senojo griovio vietose, neviršijant pirminio jų lygio.

Liūlinės pilkapyne II yra išlikę trys sampilai, iš kurių vienas (esantis šalia kelio) yra itin stambus, daugiau kaip 30 m skersmens, su dvigubu sampilu, juosiamas negilaus griovio. Nuo šio pilkapio 2005 m. VĮ „Švenčionėlių miškų urėdijos“ Žeimenos girininkijos darbuotojai pašalino medžius ir krūmus. XX a. 8-ąjame dešimtmetyje formuojant kelio sankasą pilkapio griovys buvo dalinai užpiltas žemėmis ar net šiek tiek deformuotas. Todėl kelio rekonstrukcijos metu, nežinant tikslios pilkapio

griovio formos ir konfigūracijos bei siekiant nesužaloti kultūros vertybės, nuspręsta šioje vietoje formuoti tik negilų pakelės griovį.

Liūlinės pilkapyne I (kelio R pusė) šalia kelio esančių pilkapių, kuriuos galėjo sužaloti rekonstrukcijos darbai, neaptikta. Nustatyta, kad priešais geležinkelio pervažą esanti stamboka kalvelė yra ne apardytas pilkapis, o kadaise stovėjusio mūrinio pastato liekanos. Pastato būta stambaus, U raidės formos, su įvažiavimu iš V pusės. Apardytose vietose aptikta plytų ir čerpių fragmentų, pavienių indų šukių. Analogiško plano, tik gerokai mažesnio pastato liekanos identifikuotos ir kelio V pusėje, keliasdešimt metrų į ŠV nuo pirmojo, kurios labai apardytos 2005 m. rekonstruojant kelią. Sprendžiant iš pastatų plano ir jų geografinės padėties tai gali būti XIX a. pašto stoties ar su geležinkelio aptarnavimu susijusios sodybvietės liekanos. Ateityje šiame objekte reikėtų atlikti papildomus archeologinius tyrimus patikslinant objekto vertę ir chronologiją.

Liūlinės pilkapyne III (kelio R pusė) arčiausiai kelio buvęs ir į rekonstruojamo pakelės griovio teritoriją galėjęs patekti pilkapis buvo ištirtas 2005 m. rudenį (vadovė V. Kliaugaitė) (žr. *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 89–91), todėl formuojant pakelės griovį archeologijos paveldas nebuvo sužalotas. Tačiau formuojant pakelės griovį po kelio sankasa atsidengė šio pilkapio griovio tąsa, kuri liko neištirta. Atsižvelgus į pilkapių išdėstymą pagrįstai galima teigti, kad šioje vietoje po kelio sankasa ir jos V pusėje galėjo būti dar keletas sampilų.

Taigi 2006 m. vykdant kelio rekonstrukcijos darbus Paduobės (Šaltaliūnės) II (A 1095P), Sudotos I (A 1118P), Liūlinės I (A 1083P), Liūlinės II (A 1084P) ir Liūlinės III (A 1085P) pilkapynų teritorijose jokių nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių sužalojimų nenustatyta. Ateityje, planuojant kelio Švenčionėliai–Sariai platinimo ar asfaltavimo darbus, Paduobės (Šaltaliūnės) II (A 1095P), Sudotos IV (IP 3004/A), Sudotos I (A 1118P), Liūlinės II (A 1084P) ir Liūlinės III (A 1085P) pilkapynuose reikėtų ištirti palei kelią ir po kelio sankasa esančių pilkapių liekanas.

THE SURVEY OF THE BARROW CEMETERIES BESIDE THE ŠVENČIONĖLIAI–SARIAI ROAD

The work of putting the bed and ditches on both sides of the Švenčionėliai–Sariai gravel road (Švenčionys Dist.) in order was performed in 2005–2006. In the segment between Švenčionėliai and Liūlinė villages, the aforementioned road cuts through or borders the territories of 7 barrow cemeteries (Paduobė (Šaltaliūnė) II, Sudota I, III, IV, and Liūlinė I–III); therefore the earthwork was monitored in this segment.

During this work, it was established that the remains of disturbed barrow mounds and the ditches – pits surrounding them still exist under the present road in the Paduobė (Šaltaliūnė) II, Sudota I, and Liūlinė III barrow cemeteries but in some cases the barrow mounds have been pushed to the side of the road. In separate places in Sudota barrow cemetery I, the road bed has actually been created on in place top soil; therefore burials which were made in the ground or on the barrow's base could still exist.

In addition, on both sides of the road near Liūlinė barrow cemetery I, the remains of 2 brick 19th century buildings were detected, which should be preliminarily connected with the servicing of the old post road or railway. Additional archaeological research should establish their value.